ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ • PROGRAMME

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ • OPENING SPEECHES

ΡΕΣΙΤΑΛ ***DUO SOPIANO***
MUSIC PERFORMANCE ***DUO SOPIANO***

Giacomo Puccini: "O mio babbino caro"
(άρια από την όπερα *Gianni Schicchi* • Aria of the opera *Gianni Schicchi*)

Giacomo Puccini: "Quando m'en vo"
(άρια από την όπερα *La Bohème* • Aria of the opera *La Bohème*)

Franz Lehár: "Lippen schweigen"
(από την οπερέτα *Die lustige Witwe* • Operetta *Die lustige Witwe*)

Franz Lehár: "Meine Lippen"
(από την οπερέτα *Giuditta* • Operetta *Giuditta*)

Manuel de Falla: "Danse rituelle du feu"
(από το έργο *L' Amour Sorcier* • Opus *L' Amour Sorcier*)

Θεόφραστου Ι. Σακελλαρίδη: «Τσιγγάνικο ταγκό»
(από την οπερέτα *Ο Βαφτιστικός* • Operetta *O Vaftistikos*)

Νίκου Χατζηαποστόλου: «Αγάπης λόγια»
(από την οπερέτα *Οι Ερωτευμένοι* • Operetta *Oi Erotevmenoi*)

Μιχάλη Σουγιούλ: «Ας ερχόσουν για λίγο»
(στίχοι: Μίμης Τραϊφόρος • Lyrics: Mimis Traiforos)

Μάνου Χατζιδάκι: «Θάλασσα πλατιά»
(στίχοι: Γιώργος Ρούσσος • Lyrics: Giorgos Roussos)

Μάνου Χατζιδάκι: «Το φεγγάρι είναι κόκκινο»
(στίχοι: Μάνος Χατζιδάκις • Lyrics: Manos Hatzidakis)

Έλλη Αναστασοπούλου, *υψίφωνος* • **Elli Anastasopoulou**, *soprano*
Neville Jason Fahy, *πιάνο* • **Neville Jason Fahy**, *piano*

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Δρ Γεώργιος Κακαβάς, Διευθυντής Επιγραφικού και Νομισματικού Μουσείου

ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
Δρ Μαριάννα Σαβράμη, Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
Γεώργιος Κακαβάς, Γιόρκα Νικολάου, Μαργαρίτα Σορώτου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Γεώργιος Κακαβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΑ ΕΠΑΝΕΚΘΕΣΗΣ
Γιόρκα Νικολάου, *Ιστορικός - Νομισματολόγος*

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Θεόδωρος Κουρεμπανάς, *Αρχαιολόγος - Νομισματολόγος*
Στέλιος Δαμίγος, *Ιστορικός*
Νίκη Κατσικώστα, Ελένη Κοντού, Ασπασία Ραρρή,
Νίκος Σιναδινάκης, Μαργαρίτα Σορώτου,
Συντηρητές Αρχαιοτήτων

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
Νίκος Σιναδινάκης

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Ασπασία Ραρρή

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
Μαρία Γαρουφαλιά, Γεώργιος Αναστάσιος Παρασκευόπουλος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ - ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
Νίκος Σουγλές, Παναγιώτης Δημόπουλος

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ
ΛΙΓΝΟΥ Α. & ΣΙΑ Ε. Ε.

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Telesis

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ & ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΑ
Κωνσταντίνος Μπεζεριάνος

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ
ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ
Neville Jason Fahy, *Συνθέτης*

GENERAL CO-ORDINATOR - SUPERVISOR
Dr George Kakavas, Director of Epigraphic and Numismatic Museum

MUSEOLOGICAL STUDY
Dr Marianna Savrami, *Architect Engineer*

DESIGN
George Kakavas, Yorka Nikolaou, Margarita Sorotou

ARTISTIC CONSULTANT
George Kakavas

CURATOR OF THE RE-EXHIBITION
Yorka Nikolaou, *Historian - Numismatist*

WORK GROUP
Theodoros Kourempanas, *Archaeologist - Nnumismatist*
Stelios Damigos, *Historian*
Niki Katsikosta, Eleni Kontou, Aspasia Rarri,
Nikos Sinadinakis, Margarita Sorotou,
Antiquities Conservators

PHOTOGRAPHS
Nikos Sinadinakis

TRANSLATION
Aspasia Rarri

ACCOUNTING ASSISTANCE
Maria Garoufalia, George Anastasios Paraskevopoulos

DIGITAL - TECHNICAL SUPORT
Nikos Sougles, Panagiotis Dimopoulos

SPECIAL CONSTRUCTIONS
A. LIGNOS & CO. COMMERCIAL

COMMUNICATION GRAPHICS
Telesis

DIGITAL PRINTIGS and DIGITAL PROCESSING
Konstantinos Bezerianos

PRINTS
GRAPHIC ARTS NIKIFORAKIS

MUSIC PERFORMANCE
Neville Jason Fahy, *Music Composer*

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
EPIGRAPHIC & NUMISMATIC MUSEUM

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 12, 106 71 ΑΘΗΝΑ - 12, PANEPISTIMIOU Str., 106 71 ATHENS - GREECE
ΤΗΛ./TEL.: 210 3643774, www.enm.gr

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ /WITH THE SUPPORT OF

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ — THE FRIENDS OF THE NUMISMATIC MUSEUM

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΑΚΑΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ / MEDIA SPONSOR

ERT

Andreas Bouzas

IN THE CHORUS OF THE NUMISMATIC MUSEUM'S GREAT DONORS

Ανδρέας Μπούζας

ΣΤΗ ΧΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΩΡΗΤΩΝ
ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΕΠΑΝΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΤΩΝ ΔΩΡΗΤΩΝ
RE-EXHIBITION OF THE DONORS GALLERY

ENM
ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
EPIGRAPHIC & NUMISMATIC MUSEUM

12|12|2017

ΙΛΙΟΥ ΜΕΛΑΘΡΟΝ - ILIOU MELATHRON

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΟΥΖΑΣ

Ο Ανδρέας Μπούζας (1922-2013) διεθνούς κύρους οφθαλμίατρος, γεννήθηκε στο Παλαιοχώρι Συρράκου, στα Τζουμέρκα της Ηπείρου. Μετά τις εγκύκλιες σπουδές του στα Ιωάννινα, σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Άσκησε την επιστήμη του στο Παρίσι, σε διάφορα νοσοκομεία και σε πολλά ιατρικά κέντρα στην Αθήνα και σε όλον τον κόσμο, δημιουργώντας ένα παγκοσμίως αναγνωρισμένο έργο. Γνήσιο τέκνο της Ηπείρου και θαυμαστής των μεγάλων Ηπειρωτών ευεργετών και δωρητών, όπως οι αδελφοί Ζωσιμά, ο Ανδρέας Μπούζας συνέλεξε κατά τη διάρκεια της ζωής του πολλά τέχνεργα του αρχαίου και νεότερου ελληνικού πολιτισμού, με μοναδικό σκοπό να περιέλθουν στο ελληνικό κράτος και να εκτεθούν σε ελληνικά μουσεία και ιδιαίτερα σε εκείνα της αγαπημένης του ιδιαίτερης πατρίδας.

Σύμφωνα με την επιθυμία του πατέρα τους, η Ελένη, η Ευρυδίκη και η Λυδία Μπούζα δώρισαν τις Συλλογές των αρχαίων τεχνέργων του και δύο χιλιάδες επτά νομίσματα στο Αρχαιολογικό Μουσείο και στο Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων, ενώ εμπλούτισαν τα προσκτήματα του Νομισματικού Μουσείου με εννιακόσια τριάντα έξι εξαιρετικά και σπάνια νομίσματα, κυρίως του Πτολεμαϊκού Βασιλείου της Αιγύπτου και της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

ANDREAS BOUZAS

Andreas Bouzas (1922-2013), an international repute ophthalmologist, was born in Palaiochori Syrrakou, in Tzoumerka, Epirus. After his curricular studies in Ioannina, he studied Medicine at the University of Athens. He practiced his specialty in Paris, in various hospitals and in many medical centers in Athens and all around the world, creating a world-appreciated function. A genuine child of Epirus and an admirer of the great Epirote benefactors and donors, such as the Zosimas brothers, Andreas Bouzas has gathered during his life many artifacts of ancient and modern Greek art, with the sole aim to donate them to the Greek state and being exhibited to Greek museums and especially to those of his beloved homeland.

According to their father's desire, Eleni, Eurydice and Lydia Bouza donated the Collection of ancient artifacts and two thousand seven coins to the Archaeological Museum and the Byzantine Museum of Ioannina and enriched the acquisitions of the Numismatic Museum with nine hundred and thirty-six exceptional and rare coins, mainly of the Ptolemaic Kingdom of Egypt and the Byzantine Empire.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΩΡΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Το Νομισματικό Μουσείο οφείλει πολλές από τις επιμέρους Συλλογές του και τον εμπλουτισμό των προσκτημάτων του στις προσφορές φιλόμουσων και φιλοπάτριδων συλλεκτών και δωρητών, το απαύγασμα των οποίων εκτίθεται στον πρώτο όροφο του Ιλίου Μελάθρου στην ομώνυμη Αίθουσα. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται πολλοί από τους εθνικούς μας ευεργέτες, όπως οι αδελφοί Ζωσιμά, η κόμισσα Λουΐζα Ριανκούρ, ο Ιωάννης Δημητρίου, ο Αλέξανδρος Μουρούζης και ο Αλέξανδρος Σούτζος. Το παράδειγμά τους ακολούθησαν τον εικοστό αιώνα γενναιόδωροι συλλέκτες και δωρητές, όπως ο Γρηγόριος Εμπεδοκλής, ο Ιωάννης Κινδύνης και ο Πέτρος Πρωτονοτάριος. Η παράδοση αυτή συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας και το Νομισματικό Μουσείο γίνεται συχνά αποδέκτης μικρών και μεγάλων δωρεών. Το κύρος του Μουσείου αποτελεί εγγύηση για τους δωρητές, οι οποίοι γνωρίζουν ότι αυτό θα αναδείξει και θα διαφυλάξει για τις επόμενες γενιές τις πολύτιμες προσφορές τους, επιτρέποντας στους πολλούς μελλοντικούς επισκέπτες του να τα θαυμάζουν.

Ο ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΔΩΡΕΑ ΜΠΟΥΖΑ

Το πλέον αξιόλογο μέρος της σπουδαίας δωρεάς Ανδρέα Μπούζα εντάχθηκε στη μόνιμη έκθεση του Νομισματικού Μουσείου και παρουσιάζεται σε δύο προθήκες στην Αίθουσα των Δωρητών. Εκτίθενται δύο ιδιαίτερα νομισματικά σύνολα, τα οποία πλουτίζουν καθοριστικά τις αντίστοιχες Συλλογές του Μουσείου, καθιστώντας τες ακόμη πιο επίζηλες διεθνώς.

Στην πρώτη προθήκη της Επανέκθεσης παρουσιάζονται ογδόντα οκτώ νομίσματα του βασιλείου των Πτολεμαίων, ογδόντα τρία αργυρά και πέντε χαλκά, τα οποία συμπληρώνουν μοναδικά τη Συλλογή Ιωάννου Δημητρίου με τα δέκα χιλιάδες περίπου χρυσά, αργυρά και χαλκά νομίσματα του μακεδονικού βασιλείου

της Αιγύπτου. Πρόκειται για νομισματικές εκδόσεις των σημαντικότερων από τους Πτολεμαίους βασιλείς. Με τα περισσότερα τεμάχια αντιπροσωπεύονται οι Πτολεμαίοι Η΄ και Θ΄ και ακολουθούν με μεγάλο αριθμό νομισμάτων ο Πτολεμαίος Ι΄, ο Πτολεμαίος ΙΑ΄ στη συμβασιλεία του με την Κλεοπάτρα Γ΄, ενώ το σύνολο ολοκληρώνει ένας ικανός αριθμός νομισμάτων των συμβασιλειών της Κλεοπάτρας Ζ΄ με τους Πτολεμαίους ΙΓ΄, ΙΔ΄ και ΙΕ΄. Τα αργυρά πτολεμαϊκά τετράδραχμα επιδεικνύουν μια παγιωμένη και σταθερή εικονογραφία. Στην εμπρόσθια όψη εικονίζουν το πορτρέτο του ηγεμόνα, όπως αυτό καθιερώθηκε, στατικό και χωρίς προσωπογραφικά χαρακτηριστικά, από τον Πτολεμαίο Α΄ τον Λάγου, τον επονομαζόμενο Σωτήρα, ιδρυτή της δυναστείας. Στην οπίσθια όψη δεσπόζουν τα εμβλήματα του Οίκου των Λαγιδών, ο αετός και ο κεραυνός, τα δύο ιερά σύμβολα του ολυμπίου Διός, από τον οποίο ήλκε την καταγωγή της η δυναστεία, σύμφωνα με την παράδοση των Μακεδόνων βασιλέων.

Στη δεύτερη προθήκη εκτίθενται ογδόντα δύο χρυσά, αργυρά και ηλέκτρινα, υστερορρωμαϊκά και βυζαντινά νομίσματα. Οι νομισματικές αυτές εκδόσεις είναι στην πλειονότητά τους εξαιρετικής διατήρησης και μεγάλης σπανιότητας. Τα πλέον ενδιαφέροντα από αυτά είναι τα χρυσά νομίσματα των δυναστειών των Ισαύρων και των Αμοριανών, τα άσπρα τραχέα από ήλεκτρο της Αυτοκρατορίας της Νίκαιας και τα υπέρπυρα των Παλαιολόγων. Στην ομάδα αυτή παρατηρούμε την εικονογραφική εξέλιξη του βυζαντινού νομίσματος, πριν και μετά την Εικονομαχία, με τους Ισαύρους να απεικονίζουν στα νομίσματά τους μόνον το ιερό σημείο του Σταυρού και την επανεμφάνιση του Χριστού Παντοκράτορα στην εμπρόσθια όψη των σολίδων μετά την αποκατάσταση των Εικόνων το 843. Η εικονογραφία της Βυζαντινής νομισματοκοπίας εμπλουτίζεται αργότερα με τις παραστάσεις της Θεοτόκου, των προστατών αγίων και των αρχαγγέλων.

Γεώργιος Κακαβάς
Γιόρκα Νικολάου

THE GREAT DONORS OF THE NUMISMATIC MUSEUM

The Numismatic Museum owes many of its valuable collections and the enrichment of its possessions to the donations of museum lovers and patriotic collectors-donors, the highlights of which are displayed on the first floor of Iliou Melathron in the Gallery of the same name. Among the donors many of our national benefactors are included, such as the Zosimas brothers, Countess Louise Riancourt, Ioannis Demetriou, Alexandros Mourouzis and Alexandros Soutzos. Generous and art loving donors-collectors in the twentieth century, such as Grigorios Empedoklis, Ioannis Kindynis and Petros Protonotarios followed their example. This tradition continues to this day; the Numismatic Museum often receives donations large and small. The museum's prestige is a guarantee for donors to be safe in the knowledge that it will promote and preserve for future generations their precious offerings, and enable many prospective visitors to admire them.

THE ENRICHMENT OF THE MUSEUM COLLECTIONS THROUGH BOUZAS DONATION

The most remarkable part of Andreas Bouza's great donation joined the permanent exhibition of the Numismatic Museum and is displayed in two showcases at the Donors Gallery. Two special coin groups are exhibited, which enrich the Museum's respective collections, making them even more enviable worldwide.

Eighty-eight coins of the Ptolemaic kingdom, eighty-three silver and five copper, are exhibited in the first showcase of the Re-exhibition, complementing uniquely the Ioannis Demetriou Collection with the approximately ten thousand gold, silver and copper coins of the Macedonian kingdom of Egypt. These are coin issues of the most important of the Ptolemaic kings. Most of the specimens are attributed to Ptolemies VIII and IX, followed by a large

number of coins of Ptolemy X, Ptolemy XI in his joint reign with Cleopatra III, while the whole is completed with a sufficient number of coins of the Cleopatra VII joint reign with Ptolemies XIII, XIV and XV. The silver Ptolemaic tetradrachms have an established and stable iconography. On the obverse, they depict the ruler's portrait, static, without realistic characteristics, as it was established by Ptolemy I Lagos, the so-called Savior, the founder of the dynasty. On the reverse the emblems of the House of Lagids, the eagle and the thunder, the two sacred symbols of Olympian Zeus, from whom the dynasty originated, dominate according to the tradition of the Macedonian kings.

In the second showcase, eighty-two gold, silver and electrum, late Roman and Byzantine coins are exhibited. Most of these coin issues are of exceptional preservation and great rarity. The most interesting of these are the gold coins of the Isaurian and Amorian dynasties, the electrum aspra trachea of the Empire of Nicaea, and the hyperpyra of the Palaeologoi. In this group we observe the iconographic development of the Byzantine coinage before and after the Iconoclasm, with the Isaurians depicting on their coins only the sacred symbol of the Cross and the reappearance of Christ Pantokrator on the front of the solidus after the Victory of the Icons in 843. The iconography of the Byzantine coinage is later enriched with the depictions of the Virgin, the patron saints and the Archangels.

George Kakavas
Yorka Nikolaou